

більш-менш сформована така особистісна риса як життєстійкість і, навіть, осмислена студентами на даному етапі їхнього життя, що забезпечується психологічною безпекою [2, с.140].

Отже, для того, щоб особистість могла відчувати психологічну безпеку та впевненість у складних, критичних ситуаціях їй необхідно володіти: інтерпретативною компетентністю – здатністю аналізувати, означувати критичну ситуацію; емоційними техніками опанування (самоопанування) та відповідною системою дій по подоланню, вирішенню ситуації.

Література:

1. Заграй Л. Д. Опанування як необхідна умова створення психологічної безпеки особистості // Л. Д. Заграй [Електронний ресурс]. – 2015. – <http://www.pu.if.ua/depart/SocialPsychology/ua/5556/>.

2. Кравченко В. Ю. Довіра до себе у вимірі життєстійкості особистості у юнацькому віці / В. Ю. Кравченко // Науковий журнал «Молодий вчений». – 2015. - №3 (18) березень. – Ч.2. – С.138 – 142.

3. Куравська Н. В. Використання копінг-стратегій для збереження психологічної безпеки особистості / Н. В. Куравська [Електронний ресурс]. – 2015. – <http://www.pu.if.ua/depart/SocialPsychology/ua/5556/>.

УДК 316.422

В. І. Кудlach,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри філософії

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ У СОЦІАЛЬНІЙ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ СФЕРАХ

Сучасне суспільство трансформується людиною і під впливом цих трансформацій змінюється сама людина, пріоритетною стає її інноваційна діяльність. Інновація є доцільним процесом змін, що задовольняє певну людську потребу. Інноваційний процес у сучасних умовах опирається на фундаментальні та прикладні науки. Зростання знань, полегшення можливостей отримання інформації розширює інноваційне середовище суспільства, в діяльності суб'єктів посилюється індивідуальна ідентифікація, творче соціальне самовираження. Інноваційну діяльність розглядаємо не лише як налаштованість на сприйняття, продукування та застосування нового, але й як відкритість до взаємодії у різних сферах людського буття.

Дослідники соціальних інновацій Бестужев-Лала, В. Дудченко, С. Кучко, Ж. Тощенко вважають, що підсумком інноваційної діяльності є такі нові матеріальні та духовні явища, цінності, способи діяльності, образи і стилі життя, які оновлюють картини світу. Нововведенням на шляху до їх втілення

часто перешкоджають люди-консерватори, слабкість і неефективність контролю і т.п. Сьогодні інноваційну діяльність очікують такі випробування як поява квазі-інновацій - антитеза соціальному оновлення, кентавр-ідеї, які можуть спотворювати, деформувати суспільне життя, пропагуючи та нав'язуючи орієнтації та установки, вигідні певним соціальним групам чи можновладцям.

Кентавр-ідеї з'являються як повний чи частковий розрив між реальністю та уявленням про те, що повинно або може бути; коли відкидають попередній досвід і водночас не знають що робити далі; при змішуванні наукових, політичних, ідеологічних підходів; у разі порушення міри щодо орієнтації чи сприйняття того, що здійснюється; при шизофренії свідомості; при заангажованості суб'єктів тієї чи іншої культури; при химеричному змішуванні різних світоглядів; у результаті «свідомої ірраціональності»; при втраті здорового глузду [3, 6-7]. При випередженні швидкості процесу у суспільстві виникає криза контролю, прихована і спотворена інформація знецінює соціальних контроль, який веде до кризових явищ у суспільстві.

Базовими принципами інноваційної економічної діяльності є високий рівень розвитку науки і освіти, людського капіталу, знань, ідей, розробок, патентів тощо. Важливими є фундаментальні дослідження з використанням таких нових організаційних форм, як технопарки при університетах, корпоративні учбові центри, кластери малого бізнесу, бізнес-інкубатори для інноваційних кампаній, спеціальні торгові площі та ін. В таких умовах виникає попит на нововведення. Варто не тільки вміло включати інноваційні фактори в сферу господарювання, але й з'ясувати за допомогою яких соціальних і культурних механізмів, співставити їх використання з національною культурою, способом життя, ціннісною орієнтацією, стандартами поведінки. Економіка у такому разі виявляє свої культурні інтенції, а культура інтегрується в економічний простір.

Прогресивний розвиток суспільства забезпечується дієвими взаємозв'язками науки, культури, освіти, господарювання. Сьогодні суспільство потребує гуманістично спрямованої економіки, яка відповідала б інтересам людини.

Разом із науково-технічним прогресом відбувається культурно-цивілізаційний, моральний прогрес. У разі відсутності одного з них суспільство може прямувати до самознищення. Науковці здійснюють прорив у науково-технічній сфері (наприклад, розщеплення атома), дедалі глибше пізнають властивості фізичних тіл та їх функціональні можливості.

Сьогодні на основі глибоких знань про людину вчені створили генну інженерію, біотехнології, за допомогою яких маємо можливість покращити біологічні властивості і якість людини. Її здоров'я, продовжити тривалість життя. Можливим стало перенесення інтелектуальних процесів на штучні цифрові носії, програмувати свідомість через інформаційно-комунікативні технології, створювати на замовлення певні типи людських істот.

Допомагають у вивченні людини інформаційні і нанотехнології, магнітно-резонансна томографія, навіть квантова механіка. Відбувається

зближення фундаментальних і прикладних наук, розвиток технонауки. Використання інноваційних НБІК-технологій ведуть не тільки до трансформаційних процесів у природі, але й трансформують саму людину. Однак людина є не тільки біологічною, а й психологічною, соціальною, культурною, духовно-моральною істотою. Жодні біологічні технології не здатні змінити її духовність.

Гуманний, демократичний розвиток суспільства, духовний розвиток людини мають випереджати науково-технічний. У зміненому суспільстві основним ресурсом вважатимуться не тільки техніка і технології, а людські якості, гармонія фізичного й духовного розвитку, новаторські здібності, моральні якості. Головними сферами духовного виробництва стануть виховання і самовиховання, навчання і самонавчання, наука, мистецтво, соціально-гуманітарна освіта, що продукує позитивні людські якості.

Науки про людину постачають засоби для управління нею, проектування її тілесності і психіки (технології психотренінга, навчальні технології, технології піара, політичні технології). Наука прямує до створення постлюдини, з фізичною і психологічною досконалістю (краще сприймання інформації, прийняття рішення, швидший рух, більша раціональність, більша тривалість життя тощо). Постлюдина не буде мати потреби переживати, страждати, турбуватись, любити. Але такі перспективи викликають певні побоювання: «... Сучасні науки про людину можуть створити принципово новий рівень людського розвитку, але і вони при певних умовах можуть використовуватись для деградації людини, її розлюднення – в цьому випадку виявиться, що саме розвиток наук про людину приведе до того, що людина у звичному нам смислі зникне, загине» [2, 4]. Для того, щоб уникнути цього, слід звернути увагу на людські цінності, орієнтувати інноваційну діяльність у науково-технічній сфері на гуманістичні ідеали.

Філософія науки і техніки вивчає сутність і наслідки змін у мисленні людини під впливом науки і техніки. Осмислюються нові концептуальні основи науки (самоорганізація, нелінійність, синергетика) та її ціннісні аспекти. Сучасне постнекласичне природознавство, досліджуючи складні багаторівневі системи, нелінійні активні середовища, хаос і порядок, нерівномірність, нестійкість, незворотність, біфуркації, критичні стани, багатоваріантність шляхів розвитку, змінюють наші уявлення про світ. Загострена увага до напрямків науково-технічного прогресу, розробляються концепції коеволуції людини і оточуючого середовища, проблеми соціальної відповідальності вчених.

Техніка є сукупністю матеріальних засобів людини, створених нею шляхом матеріалізації знань. Технологія є цілеспрямованим упровадженням у практику новаторських способів, прийомів, правил, методів отримання, обробки й переробки речовини, енергії та інформації. Технологія сьогодні вийшла за межі виробничої діяльності, стала духовно-практичною формою перетворення світу, що відіграє опосередковуючу роль між наукою і технікою. Технологія створює засоби зміни і володіє ними. Вона є практичною методологією створення чогось нового.

Технологія нездійсненна без техніки, а техніка без технології не може функціонувати. Зміна техніки веде до зміни технології і навпаки. Технологія – особлива операційна система, осмислена і раціоналізована. З розвитком культури, цивілізації технологія щораз більше входить у різноманітні відносини та діяльнісні структури.

На основі розвитку техніки і технології з'явилися технонаука, техносфера. Створюються технопарки з метою прискорення розробки та застосування науково-технічних і техніко-технологічних досягнень шляхом концентрації висококваліфікованих фахівців, використання оснащеної виробничої, експериментальної та інформаційної бази.

Сучасний італійський філософ Е. Агацці запропонував концепцію морального виміру науки і техніки. Він виходить з того, що наука (як система діяльності і знання) відповідає на питання «чому», техніка – на питання «як», технологія – на питання «чому і як». Тобто технологія об'єднує науку і техніку. «В рамках чисто соціологічної концепції науки будь-яка розмова про етику і відповідальність не потрібна. Якщо наука є лише соціальний продукт, то вона просто виражає етику суспільства, і немає сенсу ані судити її з точки зору моралі, ані регулювати її» [1, 24] . Така позиція спонукає до роздумів. Саме тому, що наука є суспільним продуктом, людським продуктом, а тепер ще й товаром, наукові знання (технічні і технологічні) можна застосувати як на благо, так і на шкоду людині.

Наукові знання (точніше їх реалізацію) треба морально оцінювати. Для цього сьогодні широко використовуються гуманітарні експертизи. Далі автор стверджує: «Замість того, щоб звинувачувати науку і технологію у проникненні у всі пори нашого існування, ми повинні спитати себе, до якої міри їх проникнення стало можливим із-за пізнавального і практичного знехтування тими цінностями, які повинні одночасно берегти смисл існування і забезпечити пильність» [1, 103].

Інноваційна діяльність є важливою для стратегічного розвитку сучасної України. Часто бізнесмени-спекулянти інновації використовують виключно в комерційних цілях, для отримання прибутків та надприбутків. Технологічні інновації потребують довгострокових вкладів, а для України сьогодні, на жаль, характерні нестабільність та невизначеність. Приватний бізнес об'єктивно не зацікавлений в інноваціях. Його представникам вигідніше використовувати сировинний потенціал, купувати деякі товари за кодоном. Держава на освіту і науку виділяє мізерні кошти.

Сітові комунікативно-інформаційні технології мають вагомий вплив на трансформацію суспільства. Сіті (мережі) виникли і розвиваються як технічні явища нових технологій. без яких неможливо зрозуміти властивості нових соціальних процесів. Вони впливають не практику суспільного та індивідуального життя, породжують нові соціальні явища та їх нові якості.

Сітові ефекти проявляються в різних сферах життя, особливо вони помітні у фінансах, на ринках праці, корпораціях, в системах обміну інформації. Зміна соціальності є зміною життя людей. Сьогодні кожна людина прив'язана до телебачення, комп'ютера, мобільного телефону.

Повсякденне її життя охоплене різними контактами (міжіндивідуальними і діловими). Контакти через електронну пошту, СМС-повідомлення операціоналізуються, стають швидкими, миттєвими, швидкоплинними. Людині приходить переробляти щораз більші обсяги інформації, в неї виникають більше різнопланових завдань, вона більше переміщається, психологічно перевантажується.

Через інтернет-мережі люди стають більших чутливими до наочних візуальних образів, ніж до текстів та раціональних аргументів. Значення обґрунтованих думок експертів знижується на користь зростання ролі селфі та позування фотографам. Візуальний матеріал на інтернет-ресурсах відрізняється від реального вигляду речей і це формує нові вимоги до фен-дизайну. Найважливішою вимогою стає здатність візуальних образів привертати увагу та викликати зворотну реакцію натисканням кнопки «подобається» - «лайкабельність». Лайкабельність дозволяє охопити широку аудиторію. Так, рекламна компанія Calvin Klein за участю співака Дж. Бібера привернула 3,6 млн. послідовників у соцмережах вже за перші 48 годин після запуску, а відео з цією рекламою за дев'ять місяців зібрало понад 100 млн. переглядів» [4].

Інформатизація змістилася у сферу соціальних відносин і діяльності. Виробництво, обмін і поширення інформації виступають соціальними факторами. Інформаційні мережі стали найбільш адекватним і ефективним способом суспільного функціонування. Сітьові комунікативно-інформаційні технології стали важливим елементом інноваційної діяльності людини.

Розум, особливо науковий розум єднає людське суспільство. Західноєвропейська культура високо підняла цінність людини як суб'єкта пізнання і як громадянина суспільства. Звичайна, «маленька людина» є одним з головних персонажів європейської літератури і мистецтва. Християнство цінність людини проголошує нормами любові та милосердя, в європейських конституціях – у громадянських правах людини, зафіксованих у Всезагальній Декларації Прав людини (1948 р.), в різних міжнародних індексах розвитку людини, людського потенціалу, визнання рівної цінності всіх людей, право їх на задоволення основних людських потреб. Ці гуманістичні положення стають необхідними умовами виживання і розвитку людства.

Гуманітарно-моральне осмислення інноваційної діяльності в соціальній, науково-технічній сфері залежить від трансформації людини, її готовності змінитись інтелектуально, мотиваційно, психологічно. За кожним відкриттям науки, техніки і технології стоїть людина як творець, винахідник, споживач і оцінювач. Таким чином, життєдіяльність суспільства залежить від здатності людини обрати новий тип розвитку, у якому поєднуються науково-раціональний, комунікативно-інформаційний способи життя, ефективні засоби для самореалізації особистості.

Література:

1. Аганни Э. Моральное измерение науки и техники. - М., 1998. - 344 с.
2. Лекторский В.А. Возможны ли науки о человеке? Вопросы философии. 2015. - № 5. - С. 3-15.

3. Тощенко Ж. Кентавр-идеи как деформация общественного сознания // Социс – 2011. - №12. – С.3 – 11

4. Ilyashov. A. Here's How Luxury Brands Are Doing Social Media Very Wrong (& The Few Who Break The Mold) / Refinery, 2015, 29 oct. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.refinery29.com/2015/10/95018/luxury-fashion-brands-social-media>

УДК 140.8:502 / 504

Б. О. Лиско,
аспірант кафедри
інженерної геодезії;
О. С. Балан,
аспірант кафедри
безпеки життєдіяльності

ФІЛОСОФСЬКО-ЕКОЛОГІЧНЕ РОЗУМІННЯ НАУКОВИХ ГІПОТЕЗ

Приблизно з 60-х років людство почало активно просуватися по шляху усвідомлення суттєвого зв'язку можливості свого майбуття і стану природного довкілля. За декілька десятиліть відбулись суттєві зміни на рівні масової свідомості: від розуміння загрози екологічної катастрофи обмеженим колом Західної науково-теоретичної, ділової і політичної еліти до “всезагальної” інформованості населення про планетарну екологічну кризу – про неї сьогодні, так би мовити, і дитині відомо. І що, мабуть, головне, екологічна проблема усвідомлена не лише на рівні наукового пізнання, а й на державно-політичному як “проблема № 1” виживання людства. Як підкреслюють сучасні дослідники, саме сучасний стан життя людини і довкілля потребує подальшого формування, розвитку та розповсюдження неоекології, як природного та еволюційно необхідного результату дії закону оновлення та природного розвитку наукового знання. Саме на цьому рівні як ніколи очевидним постає, що саме філософські методи дослідження та аналізу з їх характеристикою універсальності та всеосяжності, функціональності дозволяють розуміти не тільки становище людини та людства у цілому з огляду на сучасний стан розвитку технологій та забруднення довкілля, але й розглядати перспективи відносин поміж довкіллям, а саме природою (частиною якого у певному розумінні є й сама людина) й мотивацією розвитку суспільства, науки, технологій та держав. Доцільним вважається розглядати позитивні та негативні тенденції стосовно розуміння наповнення предмету екологія та перспективи подолання перешкод і помилок у розумінні та у підходах до практичного і теоретичного сприйняття даної галузі сучасного знання.

Потрібно на прикладі розвитку системи екологічного знання та аналізі предмету та об'єкту екології, розвитку екологічних дисциплін усвідомити безперервний розвиток системи розуміння не тільки встановлених систем